

Súd:	Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka:	2Svk/27/2024
Identifikačné číslo spisu:	1020201401
Dátum vydania rozhodnutia:	29. októbra 2025
Meno a priezvisko:	prof. JUDr. Juraj Vačok
Funkcia:	predseda senátu, sudca spravodajca
ECLI:	ECLI:SK:NSSSR:2025:1020201401.2

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcu: F. Q. W. K., E., trvale bytom: E. XX, XXX XX A., dátum narodenia: XX. P. XXXX, právne zastúpený: advokátska kancelária agner & partners, s.r.o., so sídlom: Špitálska 10, 811 08 Bratislava, IČO: 36 722 758, proti žalovanému: Ústav pamäti národa, právne zastúpený: JUDr. Ing. Branislav Pecho, PhD., advokát, so sídlom: Piaristická 2, 949 01 Nitra, č. reg. v SAK 4719, v konaní o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Správneho súdu v Bratislave č. k. BA-1S/220/2020-87, takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť sa zamietá.
- II. Žalobcovi sa priznáva náhrada účelne vynaložených trov kasačného konania.

Odôvodnenie

I. Konanie pred orgánmi verejnej správy

1. Žalovaný vydal rozhodnutie č. sp. DR/2020/01279 z 29. júna 2020 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“), ktorým podľa § 18 ods. 2 zákona o slobode informácií v účinnom znení (ďalej len „zákon o slobode informácií“) v časti nevyhovел žiadosti žalobcu o sprístupnenie informácie z 18. júna 2020. Odôvodnil to tým, že zákon o pamäti národa v účinnom znení (ďalej len „zákon o pamäti národa“) mu neumožňuje sprístupniť celý požadovaný dokument vytvorený 30. októbra 1992 spravodajskou službou Úrad Federálneho ministerstva vnútra pre zahraničné styky a informácie (ďalej len „požadovaný dokument“ alebo „dokument“), ale len informácie o pôvodcovi tohto dokumentu a dátume jeho vzniku. V sprievodnom liste k prvostupňovému rozhodnutiu okrem iného uviedol, že žalobcom žiadaný dokument, resp. zväzok, ktorého je súčasťou, bol žalovanému delimitovaný Slovenskou informačnou službou (ďalej len „SIS“) 16. augusta 2003 v rámci delimitácie fondu Hlavnej správy rozvedky. Z uvedeného vyvodil, že ide o registratúrny záznam spravodajského charakteru, ktorý bol žalovanému odovzdaný do správy, preto nemôže posudzovať stupeň utajenia, oblasť utajovaných skutočností ani osobu oprávnenú rozhodnúť o zmene alebo zrušení stupňa utajenia, keďže nie je pôvodcom tohto zväzku.

2. Žalobca podal voči prvostupňovému rozhodnutiu odvolanie, ktoré žalovaný rozhodnutím č. sp. DR/2020/01279 z 31. júla 2020 (ďalej len „rozhodnutie žalovaného“) podľa § 59 ods. 2 správneho poriadku v účinnom znení zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil. Žalovaný uviedol, že zákonodarca stanovil právomoc žalovaného sprístupňovať zväzky len v období rokov 1939 - 1989. Dodal, že žalobcom požadovaný dokument síce vznikol po období, ktoré stanovuje zákon o pamäti národa na sprístupnenie zväzkov, no zákon o pamäti národa nemožno obchádzať zákonom o slobode informácií. V opačnom prípade by sa ustanovenia zákona o pamäti národa stali nadbytočnými, keďže zväzky a dokumenty ich tvoriace by bolo možné sprístupňovať prostredníctvom zákona o slobode informácií, ktorý bol prijatý pred účinnosťou zákona o pamäti národa. Vyjadril tak prednosť zákona o pamäti národa pred zákonom o slobode informácií. Žalovaný zdôraznil, že dôvodom pre nesprístupnenie požadovaného dokumentu bolo to, že zväzková agenda, ktorej súčasťou je aj požadovaný dokument, sa sprístupňuje v zmysle zákona o pamäti národa, nie to, že by tento dokument naplnil pojmové znaky utajovanej skutočnosti. Dokument označil za neoddeliteľnú súčasť zväzku, za registratúrny záznam spravodajského charakteru. V závere konštatoval, že prvostupňové rozhodnutie bolo vecne správne a postupom žalovaného nedošlo k porušeniu práva na prístup k informáciám.

II. Konanie pred správnym súdom

3. Žalobca podal voči rozhodnutiu žalovaného všeobecnú správnu žalobu z dôvodov, že argumentácia žalovaného o prednosti zákona o pamäti národa pred zákonom o slobode informácií je nesprávna a zákonný dôvod nesprístupnenia neexistuje. Navrhol, aby súd pre nesprávne právne posúdenie veci určil, že žalovaný je povinný sprístupniť žalobcom požadovanú informáciu. Alternatívne, aby rozhodnutie žalovaného spolu s prvostupňovým rozhodnutím v časti nesprístupnenia žalobcom požadovaného dokumentu zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

4. Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“) rozsudkom č. k. BA-1S/220/2020-87 (ďalej len „rozsudok správneho súdu“ alebo „napadnutý rozsudok“) rozhodol podľa § 191 ods. 1 písm. c) Správneho súdneho poriadku v účinnom znení (ďalej len „SSP“) o zrušení rozhodnutia žalovaného spolu s prvostupňovým rozhodnutím.

5. V napadnutom rozsudku správny súd povahu požadovaného dokumentu vyhodnotil tak, že nespĺňa ani jeden definíčný znak, pre ktorý by bolo možné ho terminologicky priradiť k dokumentom, ktorých sprístupňovanie upravuje zákon o pamäti národa (dokument vytvorený v období od 18. apríla 1939 do 31. decembra 1989, ktorého pôvodom je Štátna bezpečnosť alebo iné bezpečnostné zložky definované v § 2 písm. g) zákona o pamäti národa). Zdôraznil, že takýmto definíčným znakom nie je ani neoddeliteľnosť dokumentu od ostatnej zväzkovej agendy, keďže tento atribút nevyplyva zo žiadneho zákonného ustanovenia zákona o pamäti národa. Rovnakou prizmou vyhodnotil aj výnimku zo sprístupnenia upravenú v § 6 ods. 2 zákona o pamäti národa. Tá sa tiež vzťahuje na dokumenty z obdobia od 18. apríla 1939 do 31. decembra 1989 (ďalej len „rozhodné obdobie“), pričom na nesprístupnenie musí existovať dôvod hodný osobitného zreteľa. Na základe tejto analýzy správny súd uzavrel, že špeciálna právna úprava - zákon o pamäti národa, neupravuje postup žalovaného vo vzťahu k sprístupneniu dokumentov takej povahy, o akú ide v predmetnej veci.

6. Správny súd sa venoval aj otázke účelu zákona o pamäti národa, pri ktorej dospel k tomu, že osobitná úprava sprístupnenia utajenej činnosti bezpečnostných orgánov má pokrývať výlučne rozhodné obdobie.

7. Na podklade vyššie uvedeného interpretoval postup pri sprístupnení informácií nespádajúcich do rozhodného obdobia tak, že naplnením princípu úplnosti a bezrozpornosti právneho poriadku sprístupnenie takýchto dokumentov bude spadať pod reguláciu zákona o slobode informácií. Preto potom ani neexistuje konflikt medzi všeobecnou a špeciálnou zákonnou úpravou, pretože požadovaný dokument definíčne nespadá do okruhu regulácie stanovenej zákonom o pamäti národa, a teda nemožno vychádzať z premisy, že pre sprístupnenie dokumentu existujú popri sebe dve zákonné úpravy, pre ktorých aplikáciu by bolo potrebné použiť pravidlo, že špeciálna úprava má prednosť pred všeobecnou.

III. Kasačná sťažnosť žalovaného, stanovisko účastníkov

8. Žalovaný podal voči rozsudku správneho súdu kasačnú sťažnosť podľa § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) SSP. Žalovaný namietal:

- nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom, ktoré videl vo vylúčení požadovaného dokumentu spod režimu zverenia do správy žalovanému, a teda aj režimu zverejnenia a sprístupnenia dokumentu podľa zákona o pamäti národa,

· nesprávny procesný postup znemožňujúci mu uskutočniť jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ktoré videl v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku, ako i

· odklon od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, ktorý videl v nerešpektovaní právneho názoru vyjadreného v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4SŽi/1/2010 z 15. marca 2011 (ďalej len „rozsudok NS SR“).

9. Žalovaný mal za to, že správny súd neaplikoval § 27 ods. 1 zákona o pamäti národa, podľa ktorého SIS (a iné orgány verejnej správy) má odovzdať žalovanému dokumenty o činnosti bezpečnostných zložiek, ktoré má vo vlastníctve, držbe alebo správe. Od tohto ustanovenia žalovaný odvodil svoje tvrdenie, že SIS rozhodla o tom, že požadovaný dokument je súčasťou zväzku, ktorý je dokumentom o činnosti bezpečnostných zložiek tak, ako sú zadané v § 2 písm. g) zákona o pamäti národa. Požadovaný dokument preto podľa názoru žalovaného spadá pod režim zákona o pamäti národa. V tomto zmysle žalovaný namietal, že správny súd nerešpektoval prezumpciu správnosti administratívnych aktov, keď nerešpektoval delimitačné rozhodnutie SIS a posúdil požadovaný dokument tak, že nespadá pod režim zákona o pamäti národa.

10. Podľa žalovaného, správny súd nesprávne právne posúdil osobitne upravený rozsah odovzdaných dokumentov podľa § 27 ods. 1 zákona o pamäti národa a rozsah dokumentov, ktoré je žalovaný povinný sprístupniť a zverejniť podľa § 6 ods. 1 zákona o pamäti národa. Tieto dve množiny nie sú rovnaké a existujú dokumenty, ktoré síce boli zverené žalovanému do správy, avšak, keďže sa týkajú obdobia po 31. decembri 1989, nemá tieto žalovaný zverejniť ani sprístupniť, iba evidovať, zhromažďovať, vedecky skúmať a bádať.

11. Žalovaný rozporoval tiež záver správneho súdu, že účelom zákona o pamäti národa je osobitne upraviť sprístupnenie utajenej činnosti bezpečnostných orgánov výlučne v rozhodnej dobe, a preto požadovaný dokument mal byť zverejnený podľa všeobecnej úpravy sprístupňovania informácií. Žalovaný mal za to, že takáto interpretácia by znamenala prísnejší režim sprístupňovania dokumentov vzniknutých počas rozhodného obdobia, než režim sprístupňovania dokumentov vzniknutých po rozhodnom období, čo určite nebolo cieľom dotknutej právnej úpravy.

12. Žalovaný trval na tom, že zákon o pamäti národa je zákonom osobitným a neskorším, ktorý ruší zákon o slobode informácií, ako zákon všeobecný a skorší. Rovnako trval na tom, že na prejednávajúcu vec sa viac hodí použitie zákona o pamäti národa, lebo na základe neho boli zväzky, ktorých súčasťou je požadovaný dokument, zverené žalovanému do správy. Žalovaný v tomto zmysle opakovane uviedol argumentáciu, že ak by zákonodarcu chcel, aby sa dokumenty zverené žalovanému do správy sprístupňovali podľa zákona o slobode informácií, nestanovil by v zákone o pamäti národa osobitnú úpravu rozsahu a spôsobu sprístupňovania zverených dokumentov. Uzavrel, že dokumenty, ktoré boli žalovanému zverené do správy, môžu byť zverejnené alebo sprístupnené iba podľa ustanovení zákona o pamäti národa.

13. V tejto súvislosti bolo ďalším sťažnostným bodom žalovaného aj odklonenie sa od rozsudku NS SR, ktorý jasne deklaroval, že zákon o slobode informácií je všeobecným právnym predpisom poskytujúcim spoločnú úpravu, ktorá sa použije vždy, keď neexistuje úprava špeciálna.

14. Žalovaný poukázal aj na to, že požadovaný dokument je archívnym materiálom, ktorý sa ako taký sprístupňuje bádateľom podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o archívoch a registratúrach“), nie podľa zákona o slobode informácií.

15. Žalovaný zdôraznil, že žalobca o evidencii jeho osoby v registračných protokoloch Štátnej bezpečnosti vedel, pretože prevzal lustračné osvedčenie vydané na základe zákona č. 451/1991 Zb. ktorým sa ustanovujú niektoré ďalšie predpoklady na výkon niektorých funkcií v štátnych orgánoch a organizáciách Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Českej republiky a Slovenskej republiky, preto v zásade spochybnil existenciu právneho záujmu žalobcu na sprístupnení predmetnej informácie. V tomto zmysle dodal, že aj bez držby požadovaného dokumentu môže podať na súd žalobu o neoprávnenosti evidencie svojej osoby vo zväzkoch.

16. Posledným sťažnostným bodom žalovaného boli správnym súdom neposúdené všetky relevantné tvrdenia zo strany žalovaného. Správny súd mu týmto spôsobom mal odňať procesné práva argumentovať a dokazovať jeho tvrdenia, čím bolo porušené jeho právo na spravodlivé súdne konanie a princíp právnej istoty. Tvrdil, že postup správneho súdu a napadnutý rozsudok nenapĺňajú ústavné

požiadavky na spravodlivý a zákonný súdny proces, obchádzajú presvedčivosť a zakladajú arbitrárnosť rozhodovania.

17. Žalobca sa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v plnom rozsahu stotožnil s rozsudkom a kasačnú sťažnosť navrhol zamietnuť ako nedôvodnú. Zároveň žalobca spochybnil existenciu delimitačného rozhodnutia SIS, s poukazom na to, že žalovaný nešpecifikoval, aké zákonné ustanovenie by malo SIS splnomocňovať na rozhodovanie o tom, aký režim by mal byť uplatnený pri požadovanom dokumente, ani takéto rozhodnutie do konania nepredložil. Uviedol, že priamo zákon o pamäti národa v § 1 určuje, ktoré dokumenty sa sprístupňujú v režime zákona o pamäti národa, pričom samotný dátum vzniku požadovaného dokumentu - po 31. decembri 1989, ako aj skutočnosť, že nevznikol činnosťou žiadnej z bezpečnostných zložiek z rozhodného obdobia, ako to vyžaduje § 6 ods. 1 zákona o pamäti národa, jednoznačne vylučujú, aby sa na sprístupňovanie požadovaného dokumentu vzťahoval zákon o pamäti národa.

18. Žalobca tvrdenia žalovaného označil za účelové, v snahe vyhnúť sa sprístupneniu dokumentu žalobcovi, s cieľom znemožniť účinnú obranu žalobcu voči neoprávnenej evidencii jeho osoby ako spolupracovníka Štátnej bezpečnosti. Žalobca vylúčil špecialitu zákona o pamäti národa k zákonu o slobode informácií. V tomto smere sa stotožnil s právnym posúdením správneho súdu, že v predmetnej veci nejde o jednu skutkovú situáciu upravenú dvoma normami tej istej právnej sily odlišne. Žalobca zdôraznil, že právo na informácie je základným ľudským právom, ktorého obmedzenie musí byť vykladané restriktívne, najmä keď sa jedná o informácie o osobe žiadateľa.

19. Žalobca ďalej uviedol, že právny poriadok nepozná pojem registratúrny záznam spravodajského charakteru, na ktorý žalovaný odkazuje. V tejto súvislosti uzavrel, že žiadny stupeň utajenia požadovaného dokumentu nebol v spore tvrdený ani preukázaný a utajenie ani nebolo dôvodom pre nesprístupnenie požadovaného dokumentu. K neposúdeniu požadovaného dokumentu ako archívneho zo strany správneho súdu sa žalobca vyjadril tak, že tento postup vyvrátil samotný žalovaný, keď žalobcovi odmietol sprístupniť dokument práve v režime zákona o archívoch a registratúrach, v nadväznosti na žiadosť o sprístupnenie podľa zákona o archívoch a registratúrach. Konkrétne, v liste žalovaného zo dňa 30. apríla 2019 tento uviedol, že požadovaný dokument nie je možné sprístupniť v režime zákona o archívoch a registratúrach, keďže zákon o pamäti národa je špeciálnym aj vo vzťahu k zákonu o archívoch a registratúrach.

20. Záverom dodal, že správny súd sa neodklonil od rozsudku NS SR, ale že rozsudok správneho súdu je s ním plne v súlade, vzhľadom k tomu, že v danom prípade vo vzťahu k charakteru žalobcom požadovaného dokumentu, vytvorenému po 31. decembri 1989 demokratickou bezpečnostnou zložkou, neexistuje špeciálna úprava zákona o pamäti národa. Preto je treba aplikovať režim zákona o slobode informácií, ako všeobecnej právnej úpravy.

IV. Právne posúdenie veci kasačným súdom

21. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v postavení kasačného súdu (ďalej len „kasačný súd“) preskúmal rozsudok správneho súdu v rozsahu podanej kasačnej sťažnosti. Jeho príslušnosť pre toto konanie a rozhodnutie je daná v § 11 písm. h) SSP.

22. Kasačný súd s ohľadom na § 455 SSP nepovažoval za potrebné nariadiť vo veci pojednávanie a rozhodol o kasačnej sťažnosti bez jeho nariadenia. Rozsudok bol vyhlásený verejne po oznámení dňa vyhlásenia v súlade s § 137 ods. 4 SSP.

23. So zreteľom na § 439 ods. 1, § 442 ods. 1, § 443 ods. 1 SSP kasačný súd skonštatoval, že podaná kasačná sťažnosť smeruje proti rozsudku, voči ktorému je prípustná, bola podaná oprávnenou osobou a včas. Žalovaný je podľa § 4 ods. 2 písm. a) 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v účinnom znení oslobodený od súdneho poplatku za podanie kasačnej sťažnosti.

24. Po preskúmaní kasačnej sťažnosti a napadnutého rozsudku správneho súdu, ako i ostatného podkladového materiálu, kasačný súd dospel k záverom, ktoré odôvodňuje v nasledovnom texte.

25. Požadovaný dokument bol vytvorený 30. októbra 1992 spravodajskou službou Úrad Federálneho ministerstva vnútra pre zahraničné styky a informácie. Podľa § 2 písm. g) zákona o pamäti národa sa bezpečnostnou zložkou rozumie: Štátna bezpečnosť, Hlavná správa vojenskej kontrarozvedky Zboru národnej bezpečnosti (III. správa), spravodajská správa Hlavnej správy Pohraničnej stráže a ochrany štátnych hraníc, odbor vnútornej ochrany Zboru nápravnej výchovy, Spravodajská služba Generálneho štábu Československej armády alebo predchodcovia týchto zložiek v období od 18. apríla 1939 do 31. decembra 1989. Podľa § 6 ods. 1 zákona o pamäti národa sú predmetom sprístupnenia a zverejnenia

zachované alebo rekonštruované dokumenty, ktoré vznikli činnosťou týchto bezpečnostných zložiek v rozhodnom období, evidované v dobových spisových alebo archívnych pomôckach (registroch) týchto zložiek alebo im nadriadených orgánov. Už len čas vzniku dokumentu a jeho pôvodca naznačujú záveru, že tento nespadá do pôsobnosti zákona o pamäti národa.

26. Žalovaný však tvrdí, že zväzky, ktorých súčasťou je aj žalobcom požadovaný dokument, mu boli na základe § 27 ods. 1 zákona o pamäti národa odovzdané SIS, preto by sa na ne mal vzťahovať zákon o pamäti národa. Nesprístupnenie požadovaného dokumentu žalovaný odvodil od toho, že § 6 ods. 1 zákona o pamäti národa vymedzuje len rozhodné obdobie rokov 1939 - 1989, preto nemôže sprístupniť dokumenty, ktoré síce sú v jeho správe, ale sú z neskoršieho obdobia. Vzhľadom k tomu, že na sprístupňovanie dokumentov v správe žalovaného je možné aplikovať len zákon o pamäti národa ako špeciálnu právnu úpravu k zákonu o slobode informácií, žalovaný požadovaný dokument nesprístupnil.

27. Podľa § 27 ods. 1 zákona o pamäti národa: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a Slovenská informačná služba odovzdajú ústavu dokumenty o činnosti bezpečnostných zložiek, ktoré majú vo vlastníctve, držbe alebo správe, do ôsmich mesiacov od účinnosti tohto zákona (...). Účelom predmetného ustanovenia je teda len zaviazat' v ňom vymenované orgány verejnej správy k odovzdaniu dokumentov. Nemožno od neho odvodiť, že o dokumentoch, ktoré boli na základe tohto ustanovenia žalovanému odovzdané, bolo rozhodnuté samostatným rozhodnutím ako o dokumentoch, ktoré majú byť sprístupňované podľa zákona o pamäti národa. Neobstojí potom táto argumentácia žalovaného ako odôvodnenie pre aplikáciu zákona o pamäti národa na požadovaný dokument.

28. K nerešpektovaniu delimitačného rozhodnutia SIS správnym súdom kasačný súd poukazuje na nasledujúce ustanovenia. Podľa 131 SSP: Správny súd je viazaný rozhodnutím ústavného súdu o tom, či určitý právny predpis nie je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavným zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná. Správny súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd. Správny súd je tiež viazaný rozhodnutím príslušných orgánov o tom, že bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal, rozhodnutím o osobnom stave a o vzniku alebo zániku spoločnosti. Rozhodnutím o priestupku a inom správnom delikte je správny súd viazaný len, ak takéto rozhodnutie nie je predmetom samotného konania.

29. Podľa § 27 SSP: Pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy správny súd na návrh žalobcu posúdi i zákonnosť skôr vydaného rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy, z ktorého preskúmané rozhodnutie alebo opatrenie vychádza, ak bolo preň skôr vydané rozhodnutie alebo opatrenie záväzné a ak skôr vydané rozhodnutie alebo opatrenie nebolo samostatne možné preskúmať správnym súdom podľa § 6 ods. 2 (...).

30. Z citovaných ustanovení vyplýva, že správny súd delimitačným rozhodnutím SIS, ak by aj žalovaný jeho existenciu preukázal, nie je viazaný a ani ho nepreskúma. V súlade s vyššie uvedeným navyše takéto rozhodnutie ani nie je rozhodnutím, ktorým by SIS určila, že požadovaný dokument je možné sprístupniť len podľa zákona o pamäti národa. Predmetný sťažnostný bod preto kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodný.

31. Nadväzne na to potom nemôže obstať ani tvrdenie žalovaného, že hoci požadovaný dokument nespadá do rozsahu rozhodného obdobia, má ho v správe, a preto na jeho sprístupnenie treba postupovať podľa zákona o pamäti národa. Práve z dôvodu, že sprístupňovanie dokumentov takého charakteru, ako je požadovaný dokument, zákon o pamäti národa neupravuje a ani nevylučuje, je potrebné postupovať podľa zákona o slobode informácií. V tomto smere je dôležité poukázať na čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky v účinnom znení (ďalej len „Ústava“), podľa ktorého sa zaručuje právo na informácie a každý má právo informácie slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať. Ide tak o ústavné právo, ktoré je podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy možné obmedziť len zákonom, a to vtedy, ak ide o opatrenia nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, verejného zdravia a mravnosti. Toto ústavné právo, so zreteľom na doterajšiu judikáciu, zabezpečuje transparentnosť a posilňuje dôveru verejnosti v činnosť orgánov verejnej moci. Možno naň nahliadať ako na spoluprácu medzi žiadateľom informácie a jej poskytovateľom - medzi občanom a štátom pri vytváraní otvoreného a kontrolovateľného prostredia. Sprístupnením informácií sa podporuje zlepšovanie mechanizmov fungovania štátu (podobne vyjadrený účel aj v nálezoch Ústavného súdu

Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 830/2016 z 2. februára 2017, ZNUÚS 2017, s. 496.) Okrem toho, že sa tým umožňuje verejná kontrola a posilňuje zodpovednosť príslušných orgánov, sprístupnenie informácie môže byť, a v predmetnom prípade aj je, predpokladom pre účinné domáhanie sa ochrany subjektívnych práv žiadateľa. Vzhľadom na ústavnú povahu tohto práva a skutočnosť, že Ústava prežaruje celým právnym poriadkom, je žiaduce povedať, že Ústava neustanovuje výpočet informácií, ktoré oprávnená osoba môže, či nemôže vyhľadávať, prijímať a rozširovať. Predmetom práva na informácie môžu byť všetky informácie, pokiaľ nejde o informácie podliehajúce obmedzeniu podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 10/1999, zo 16. júna 1999, ZNUÚS 1999, s. 308 ? 309).

32. V danom prípade nejde o sprístupnenie takej informácie, ktorá by podliehala zákonnému obmedzeniu, pretože zo žiadneho ustanovenia zákona o pamäti národa, ani zákona o slobode informácií nevyplýva, že by sprístupnenie požadovaného dokumentu nebolo prípustné. Interpretácia žalovaného nie je správna ani udržateľná. Kasačný súd dáva za pravdu správneému súdu, že účelom zákona o pamäti národa je poukázanie na činnosť bezpečnostných zložiek len v rozhodnom období. Hodnotové východisko zákona je zrejmé z jeho textu. Účelom zákona o pamäti národa, so zreteľom i na preambulu predmetného zákona, je odtajniť prax totalitného režimu - prax bezpečnostných zložiek tohto režimu pri potláčaní politických práv a slobôd.

33. S uvedeným súvisí aj nemožnosť aplikácie zásady prednosti špeciálnej právnej úpravy pred všeobecnou, pretože v danom prípade nejde o právny stav, kedy by popri sebe existovali dve právne úpravy riešiace rovnakú skutkovú situáciu. Je pravdou, že zákon o slobode informácií vyčerpávajúco neupravuje všetky eventuality práva na informácie, a už vôbec nie povinnosti orgánov verejnej moci v tomto smere. Je pravdou aj to, že vo vzťahu k iným zákonom pôsobí ako právny predpis všeobecnej povahy a špeciálne zákony derogujú jeho použitie v rozsahu, v ktorom tieto upravujú sprístupňovanie a zverejňovanie informácií. Práve tieto dôvody, po starostlivom zvážení, či na predmetnú situáciu aplikovať alebo neaplikovať zákon o pamäti národa ako zákon špeciálnej povahy, viedli správny súd k záveru, že sa na danú situáciu nevzťahuje, resp., že ním ani v rozsahu požadovaného dokumentu nie je. Sprístupnenie požadovaného dokumentu v zákone o pamäti národa osobitne upravené nie je, zákon o pamäti národa použitie zákona o slobode informácií priamo ani nepriamo nevylučuje, preto postup na jeho sprístupnenie v plnej miere upravuje zákon o slobode informácií.

34. Sťažnostný bod o odklonení sa správneho súdu od rozhodovacej praxe kasačného súdu je tiež nedôvodný. Rozsudok NS SR (bod 8. tohto rozsudku) síce uvádza, že zákon o slobode informácií je všeobecným právnym predpisom, ktorý sa použije, keď neexistuje špeciálna právna úprava. Uvádza však i to, že existencia špeciálnej právnej úpravy automaticky nevylučuje sprístupnenie informácií podľa zákona o slobode informácií. Nevytrhnutím jednej vety z rozsudku NS SR by žalovaný dospel v kontexte celého rozsudku NS SR k rovnakému záveru. Napadnutý rozsudok správneho súdu je tak plne konformný s rozhodovacou praxou kasačného súdu. Na podporu uvedeného možno poukázať aj na iné rozhodnutie, v ktorom kasačný súd k nastolenej otázke uviedol, že cieľom zákona o slobode informácií bolo vytvoriť univerzálny, každej osobe dostupný spôsob získavania informácií pri zachovaní iných osobitných režimov. S tým súvisí aj to, že osoba, ktorá má nárok na informáciu podľa osobitného predpisu, nie je zákonom o slobode informácií zbavená možnosti využiť jeho právny režim s výhodami, resp. s nevýhodami, ktoré z neho plynú. Vzťah medzi zákonom o slobode informácií a inými osobitnými úpravami je preto komplementárny, nie vylučujúci. Jeden možný spôsob získania informácie teda nevylučuje použitie druhého spôsobu (porovnaj rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Sžik/3/2021, z 29. septembra 2022).

35. Pri vyhodnotení sťažnostného bodu týkajúceho sa aplikácie zákona o archívoch a registratúrach na požadovaný dokument, kasačný súd upriamuje pozornosť na list žalovaného z 30. apríla 2019 (č. 1. 16 v súdnom spise), ktorým žalovaný odmietol sprístupniť požadovaný dokument na základe žiadosti žalobcu podľa zákona o archívoch a registratúrach. Odôvodnenie žalovaného bolo, že aplikácia zákona o archívoch a registratúrach z dôvodu špeciálnej právnej úpravy - zákona o pamäti národa, je vylúčená. Táto obrana žalovaného neobstoí aj preto, že rovnako ako zákon o pamäti národa, tak ani zákon o archívoch a registratúrach nevylučuje použitie zákona o slobode informácií. V kontexte vyššie uvedeného táto skutočnosť znamená, že ani aplikácia zákona o archívoch a registratúrach, ak by aj mala byť použitá, nevylučuje komplementárnu aplikabilitu zákona o slobode informácií.

36. Námietku neposúdenia všetkých relevantných tvrdení žalovaného správneým súdom kasačný súd vyhodnotil tak, že takéto subjektívne vnímanie odôvodnenia nemôže zakladať jeho všeobecnú

nezákonnosť. Dikcia § 139 ods. 2 SSP je nesporná - z odôvodnenia by malo byť zrejmé aké skutkové tvrdenia a právne argumenty správny súd posudzoval a ako ich posúdil. Rozsudok správneho súdu tieto atribúty napĺňa.

37. Správny súd nemusí dať detailné odpovede na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale iba tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Sžfk/23/2018, z 21. januára 2020). Odôvodnenie napadnutého rozsudku správneho súdu postačuje na vyslovenie záveru, že základné právo žalobcu (ale aj žalovaného) na spravodlivý proces bolo v plnej miere zrealizované. Kasačný súd sa stotožňuje s právnym posúdením správneho súdu v tom zmysle, že vyhodnotil ako dôležité vyriešiť otázku povahy požadovaného dokumentu a vzťahu medzi zákonom o pamäti národa a zákonom o slobode informácií. Správny súd náležite žalovanému vysvetlil, že rozsah obmedzenia práva na informácie je potrebné vykladať reštriktívne. Správny súd vysvetlil aj to, prečo sa inými námietkami nezaoberal (bod 63. napadnutého rozsudku). Pre odstránenie pochybností o tom, či správny súd venoval právnemu posúdeniu náležitú pozornosť, kasačný súd poukazuje aj na bod 68. napadnutého rozsudku, v ktorom správny súd žalovaného upozornil na to, že jeho rozhodnutie nespĺňalo zákonné náležitosti.

38. Kasačný súd, veľmi v krátkosti, k tvrdeniu žalovaného o neexistencii právneho záujmu žalobcu na sprístupnení požadovaného dokumentu, zvyrazňuje skutočnosť, že tento pre sprístupnenie informácie vôbec nie je podstatný. Podľa § 3 ods. 4 zákona o slobode informácií sa tieto sprístupňujú bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu, pre ktorý sa informácia požaduje. Zo všetkých kasačným súdom uvedených dôvodov bola kasačná sťažnosť vyhodnotená ako nedôvodná.

V. Záverečné zhodnotenie a odôvodnenie rozsudku v časti trov

39. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná. Kasačný súd, pretože vyhodnotil sťažnostné body ako nedôvodné, rozhodol podľa predmetného ustanovenia.

40. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 a § 168 druhej vety, § 169 SSP spôsobom uvedeným vo výroku rozsudku. Podľa § 167 ods. 1 SSP správny súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na (...) náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Podľa § 168 SSP žalovanému prizná správny súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania iba ak to možno spravodlivo požadovať. Orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne.

41. Kasačný súd žalobcovi náhradu trov konania priznal z dôvodu, že v kasačnom konaní bol úspešný. Žalovanému, pretože nebol v konaní úspešný, kasačný súd náhradu trov konania nepriznal.

42. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd jednomyselne.

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

